

Wiadomości Botaniczne 60(1/2): 56–58, 2016

**XIII TERENOWE WARSZTATY SEKCJI
BRIOLOGICZNEJ POLSKIEGO
TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO,
„MSZAKI NA GRANICY – MIĘDZY
POGÓRZEM A GÓRAMI”,
WOJTKOWA, 9–13 WRZEŚNIA 2015**

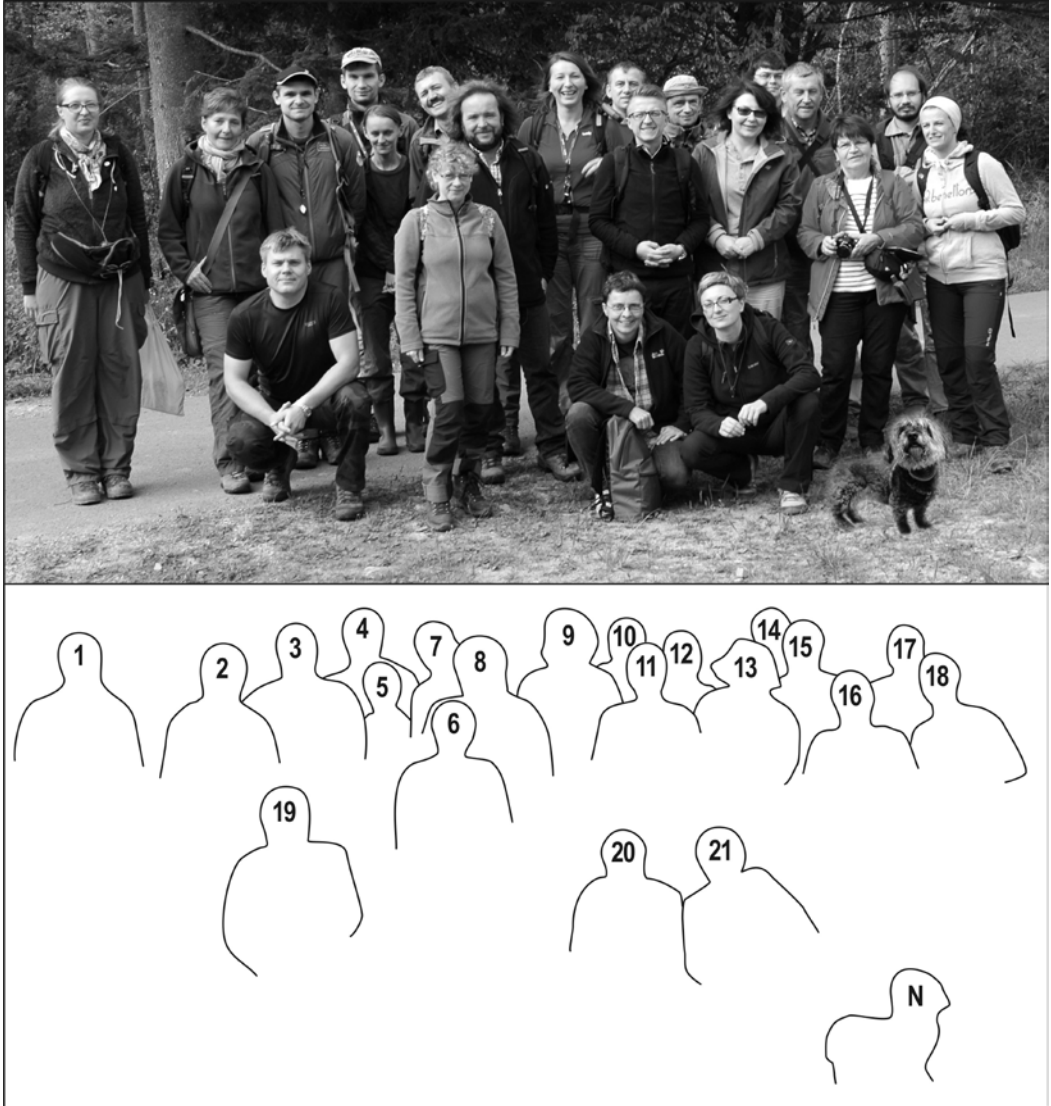
**XIII field workshop of the Bryological Section
of the Polish Botanical Society, ‘Bryophytes
on a borde between foothills and mountains’,
Wojtkowa village, 9–13 September 2015**

Brioflora Pogórza Przemyskiego i Gór Sannocko-Turczańskich jest wyjątkowo słabo poznana, chociaż są to tereny o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Oprócz dobrze zachowanych fragmentów pierwotnej Puszczy Karpackiej porastającej strome wzniesienia porożcinane dolinami licznymi potoków, w krajobrazie tej krainy zaznacza się trudna historia ludności doliny Wiaru, wysiedlonej stąd po II wojnie światowej. Śladami po tych wydarzeniach są porzucone sady (żywiące miliony os), zarysy dawnych pól i pastwisk, wykorzystywanych obecnie przez inwazyjny barszcz oraz samotne polne drzewa, gościnnie przyjmujące liczne gatunki epifitycznych mchów. Wybraliśmy ten obszar na warsztaty terenowe nie tylko z potrzeby wymazywania briologicznych „białych plam” z mapy rozmieszczenia mszaków w Polsce, co jest jednym z przyjętych celów działalności Sekcji Briologicznej, ale także na zaproszenie Fundacji Dziedzictwo Przyrodnicze, zainteresowanej pełnym rozpoznaniem bogactwa przyrodniczego tej części kraju i zaangażowanej w szeroko zakrojone działania w tej sprawie.

W tegorocznych warsztatach briologicznych uczestniczyło 31 osób (Ryc. 1), w różnym stopniu powiązanych z briologią jako dziedziną aktywności zawodowej, co stało się już znakiem rozpoznawczym warsztatów Sekcji Briologicznej. Organizator naszego spotkania, a jednocześnie obecny Przewodniczący Sekcji Robert Zubel

(Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), zaplanował intensywny program badawczy, którego celem była eksploracja kilku rezerwatów przyrody (Chwaniów, Na Opalonym, Reberce, Krępak i Kalwaria Pałacowska) oraz zebranie danych do publikacji. Bogactwo napotkanej epifitycznej flory mchów i wątrobowców oraz różnicowanie topograficzne obiektów badań było jednak tak duże, że zrealizowaliśmy tylko część tego planu. Natomiast udało się nam połączyć cele briologiczne i krajoznawcze odwiedzając cerkiew św. Onufrego w Posadzie Rybotyckiej. Jest to zbudowana na przełomie XIV i XV wieku najstarsza zachowana cerkiew obronna w Polsce, kryjąca w swym wnętrzu odrestaurowane fragmenty bizantyjskiej polichromii i otoczona wysokim murem porośniętym naskalnymi mchami. Nowością tegorocznych warsztatów była przeprowadzona w pierwszym dniu warsztatów pierwsza edycja BOOST czyli Briologicznej Ogólnodostępnej Objazdowej Szkoły Terenowej, pomyślanej w swych założeniach jako praktyczny „kurs przygotowawczy” dla osób dopiero rozpoczynających kontakt z briologią.

W godzinach popołudniowych wspólnie oznaczaliśmy zebrane materiały zielnikowe, natomiast wieczorami odbywały się sesje referatowe, podczas których kilkoro z nas przedstawiło swoje dokonania briologiczne z ostatniego roku, bo taka okazja, żeby w gronie słuchaczy było 15 aktywnych briologów zdarza się niemal wyłącznie na warsztatach Sekcji Briologicznej! Pierwszego dnia wysłuchaliśmy referatów Radosława Michalskiego (Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze), który scharakteryzował walory przyrodnicze dwóch obszarów Natura 2000 (Ostoja Przemyska i Ostoja Góry Słonne) i omówił problemy ochrony przyrody na tym terenie. W kolejny wieczór Ewa Fudali (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu) scharakteryzowała brioflorę kolonizującą zielone dachy w centrach dużych miast i poinformowała o rosnącym zainteresowaniu tą grupą roślin jako intencjonalnym składniku

Ryc. 1. Uczestnicy XIII warsztatów briologicznych (fot. R. Zubeł).

Fig. 1. Participants of the XIIIth bryological workshops (photo R. Zubeł).

1 – Magdalena Marczakiewicz, 2 – Joanna Zalewska-Galosz, 3 – Paweł Kauzał, 4 – Rafał Zarzecki, 5 – Dorota Bury, 6 – Martyna Vončina, 7 – Grzegorz Vončina, 8 – Adam Stebel, 9 – Beata Cykowska-Marzencka, 10 – Mirosław Szczepański, 11 – Grzegorz Wolski, 12 – Krzysztof Oklejewicz, 13 – Ewa Fudali, 14 – Radosław Szymczuk, 15 – Włodzimierz Pisarek, 16 – Anna Rusińska, 17 – Marcin Bielecki, 18 – Sylwia Wierzcholska, 19 – Robert Zubeł, 20 – Barbara Fojcik, 21 – Monika Staniaszek-Kik, N – Neska; nieobecni na zdjęciu (not taken on photo): Agata Stadnicka-Futoma, Barbara Grzesiak, Elżbieta Gumowska, Iwona Muzyka, Kateryna Borysenko, Radosław Michalski, Tomasz Nabiałkowski, Anna Cykowska, Rafał Marzencki.

ekstensywnych zielonych dachów w miastach, a Grzegorz J. Wolski (Uniwersytet Łódzki) zaprezentował wstępne wyniki analizy zmienności morfologicznej okazów *Plagiothecium nemorale* zebranych na terenie Polski Środkowej w aspekcie zróżnicowania podłoża i biocenoz, w których je zbierano. Omówiono też treść posteru Adama Stebla (Śląski Uniwersytet Medyczny) pt. „Zagrożone gatunki mszaków w rezerwatach przyrody województwa śląskiego”. Referaty przedstawione w trzeci wieczór dotyczyły wspólnego zagadnienia, czyli mchów jako materiału konstrukcyjnego ptasich gniazd. Z wynikami zagładania do gniazd trzech gatunków sikor występujących w Puszczy Białowieskiej zapoznała nas Sylwia Wierzcholska (Stacja Geobotaniczna Uniwersytetu Warszawskiego), przedstawiając interesującą hipotezę, że sikory świadomie wybierają spośród różnych gatunków mchów materiał do budowy swoich gniazd. Podobne spostrzeżenia o kosie

zawarto w drugiej prelekcji – Roberta Zubla i współautorów – pt. „Vascular plant, bird and moss – where and why do they meet in anthropogenic landscape?”

Podczas zebrania Sekcji Briologicznej, które miało charakter sprawozdawczo-wyborczy, jednogłośnie wybraliśmy Barbarę Fojcik (Uniwersytet Śląski) na przewodniczącą w kolejnej kadencji, ustaliliśmy też miejsce następnych warsztatów, które chcielibyśmy zorganizować w Puszczy Rominckiej – jak zwykle w pierwszej połowie września.

W programie warsztatów nie zabrakło też ogniska, podczas którego tradycyjnie już odśpiewaliśmy trzynastozwrotkowy Hymn Briologa kończący się słowami „... lubimy wątrobowce i lubimy mchy”.

Ewa FUDALI, Robert ZUBEL